

INTRODUCCIÓ

Les Jornades d'Arquitectura i Urbanisme de La Mola no han deixat mai d'incidir en el territori. Des de la rehabilitació o el canvi de model energètic, vam parlar de patrimoni i de sòl, de reutilització, i d'equilibri entre arquitectura i recursos naturals. Enguany ens proposem un salt d'escala, entenent la relació total de l'arquitectura amb el territori des de l'anàlisi i la gestió de les infraestructures, la geografia i l'economia, claus que configuren el que vivim i veiem: el paisatge.

Darrerament Menorca no ha estat aliena a dos importants debats en clau territorial. D'entrada, la pretesa revisió del PTI per alguns sectors socials, convençuts que suposarà l'anhelada empenta econòmica que allunyarà l'illa de la crisi. De la mà d'aquest posicionament, la remodelació de la carretera general, tot generant un model viari propi de grans escales territorials, aspira a crear economia i llocs de treball. S'obvia però, amb freqüència, l'impacte de l'operació en el paisatge i en l'atractiu diferenciat de l'illa, que necessita vendre's com a Reserva de la Biosfera. És per tant l'economia qui determina el territori. No ho fem ni els arquitectes ni els urbanistes. La disciplina de l'urbanisme sovint es perd en el parany territorial, presonera instrumentalitzada de l'especulació immobiliària, la política, i en darrera instància, els poders econòmics. I no qualsevol model econòmic dóna peu a un model territorial sostenible. Els models desenvolupistes, o l'absència senzillament de model, deriven en paisatges exhaurits, consumits.

D'altra banda, entendre el territori des d'una lògica operativa abstracta, captiva d'un excés de planejament, ens ha acostumat a deixar d'abordar la concreció de tots els elements que conformen el paisatge. Fruit d'aquesta visió, sovint s'entén el territori com un ens discontinu, perfectament planejat des de la diferència entre l'àmbit urbà i el rústic. El tall conceptual resultant dóna peu a realitats paisatgístiques descontextualitzades, només regides per la lògica pròpia de la seva zonificació funcional. Emparades per aquesta manera de fer, les entrades de les nostres ciutats esdevenen sovint els pitjors escenaris, segrestades entre la pitjor arquitectura dels anomenats polígons industrials i els suburbis residencials de baixa densitat. En canvi, concebre la transició contínua entre la ciutat i el camp, potser possibilita una millora del paisatge i del territori.

Sobre el verd manipulat centenàriament per l'acció de l'home, s'hi disposen tres ordres: l'edificació; les infraestructures –xarxa viària, ports, aeroports, ferrocarril- ; i les àrees industrials i logístiques. La combinació d'aquestes tres variables sobre l'estora primària configura físicament un paisatge, en un procés de gestió de recursos i d'impacte que dependrà, bàsicament, de l'economia. A la seva millor convivència hi jugarà un paper clau l'arquitectura. Parlem però d'arquitectura des de l'estratègia i la gestió, lluny d'un posicionament estètic. Reaprofitar infraestructures urbanes obsoletes, com antics edificis industrials i quaters, o reomplir habitatges buits dels centres urbans. Acompanyat d'una estratègia econòmica sostenible, d'entrada, preservem sòl. Això és territori. Això és gestió. Això és, especialment, arquitectura.

Toni Vidal, arquitecte

Director de les III Jornades d'Arquitectura i Urbanisme de La Mola

PROGRAMA DE LES JORNADES

DISSABTE 11 DE MAIG

- 09:45** Recollida de documentació.
- 10:00** Benvinguda dels organitzadors.
- 10:15** *Infraestructures i territori. L'arquitectura de l'estratègia.*
Toni Vidal, Arquitecte.
- 11:00** *Relacions entre economia, territori i medi ambient. Mirades alternatives.*
Ernest Pons, Dr. Economia. Director de l'Agència de Polítiques i Qualitat de la UB.
- 11:45** Pausa - Cafè
- 12:00** *Art, presa i territori. Construcció d'una mirada.*
Eduard Callís, Arquitecte. Membre del grup de recerca Habitar de la UPC.
- 12:45** *Entorn urbà vs sòl rústic. La banalització urbanitzada.*
Francesc Muñoz, Dr. Geògraf. Director de l'Observatori del Paisatge de la UAB.
- 14:00** Pausa - Dinar
- 16:30** *El jardí de la ciutat.*
Enric Batlle, Dr. Arquitecte i Paisatgista. Professor titular del Dep d'Urbanisme i Ordenació del Territori a l'ETSAV (UPC).
- 17:15** *Espais naturals litorals: tensions derivades d'ús intensiu, protecció, recuperació i "gestió".*
Xisco Roig, Dr. Geògraf.
- 18:00** Pausa – Cafè
- 18:15** *Intervenció i gestió del territori i el paisatge.*
Carles Llop, Dr. Arquitecte. Professor i Director del Dep d'Urbanisme i Ordenació del Territori de la UPC.
- 19:00** *Les infraestructures. Viabilitat econòmica i retorn al territori.*
Anna Matas, Dra. Economia. Catedràtica del Dep d'Economia Aplicada de la UAB.

DIUMENGE 12 DE MAIG

- 10:00** *Contextualització històrica de La Fortalesa d'Isabel II.*
Francisco Fornals, Historiador militar.
- 10:30** *Encaix territorial de la infraestructura des de la lògica militar.*
José Luis Terrón–Ponce, Dr. en Historia.
- 11:30** *Visita a les obres de restauració de la Torre de la Princesa.*
Beatriz Martín, Restauradora.
- 12:00** *Vigència i re-utilització d'infraestructures i serveis de La Mola.*
Toni Vidal, Arquitecte.
- 13:00** Cloenda de les jornades.
A la porta de la Reina s'oferirà una copa de cava als assistents.

INSCRIPCIÓ

Preu:

- 2 dies: 15 € / 1 dia: 10 €
- Arquitectes COAIB: gratuït (l'assistència s'ha de notificar prèviament)
- Dinar al restaurant Cap Roig (opcional): 25 €

* Els pagaments es realitzaran a l'entrada de la Mola.

Es prega inscripció prèvia a:

COAIB t. 971 36 29 90 - secretariamenorca@coaib.es
LA MOLA t. 971 36 40 40 - info@fortalesalamola.com